

# Слуцкія паясы становяцца брэндам

У Інстытуце культуры Беларусі абмяркоўвалі, як наладзіць вытворчасць слуцкіх паясоў

**Людміла Малей**

Сёлета па ініцыятыве Прэзідэнта пачаты маштабны праект па адраджэнні традыцый вырабу слуцкіх паясоў, развіцці вытворчасці нацыянальнай сувенірнай прадукцыі. І ўжо шмат робіцца,

каб паясы сталі візітнай карткай краіны, брэндам Беларусі ў свеце і экспартным таварам. Пэўна, кожны чуў пра тыя казачна прыгожыя вырабы. Менавіта пабачыўшы іх у Вільні ўражаны Максім Багдановіч напісаў знакаміты верш "Слуцкія ткачыхі". Стварыў

вобраз васілька — сімвала радзімы, прыгажосці, народнага мастацтва: "І тчэ, забыўшыся, рука, / Заміж персідскага узору / Цвяток радзімы васілька". Сёння паясы — рарытэты, нацыянальная рэліквія краіны. Перад ёй на першае месца можна паставіць хіба

Крыж Святой Ефрасінні. Самабытнасць народа вызначаецца ў вялікай ступені і культурнай спадчынай, што дасталася ад продкаў. Ды рарытэтаў у краіне засталася мала: толькі 11 паясоў, і тыя, лічаць спецыялісты, не ўсе слуцкія. → **Стар. 2**

Людміла Малей. Слуцкія паясы становяцца брэндам



# Слуцкія паясы становяцца брэндам

(Заканчэнне. Пачатак на стар. 1)

“Кунтушовыя” паясы, модныя ў другой палове XVIII стагоддзя, першапачаткова прывозіліся з Асманскай імперыі, таму іх называлі стамбульскімі або персідскімі. Пазней і ў Беларусі з’явіліся “персіярні”, дзе такія паясы пачалі вырабляць. Праславіліся слуцкая і нясвіжская мануфактуры, стваральнікамі якіх выступілі Міхал Казімір і яго брат Геранім Фларыян Радзівілы.

Першыя паясы рабіліся з усходнімі ўзорамі, а калі мясцовыя майстры асвоілі тэхналогію, то з’явіліся і мясцовыя матывы: незабудкі, васількі, рамонкі, лісце дрэў. Ткаць паясы ў той час мелі права толькі мужчыны, у шоўк дадавалі залатыя і сярэбраныя ніткі. На выраб пояса патрабавалася ад 200 грамаў золата і 60 грамаў серабра, таму каштаваў ён вельмі дорага, да тысячы злотых, што адпавядала прыкладна гадавому пенсіёну афіцэра тагачаснай арміі. І “па кішэнні” былі слуцкія паясы толькі магнатам, багатым вельможам. У ніжнім кутку пояса пазначаўся таварным знакам з надпісам лацінкай: “Слуцк”, “У горадзе Слуцку”. Тэхналогія ткання была складанай, шэсць і больш гадоў доўжылася навучанне майстэрству. З часам паясы пачалі вырабляць у Ліёне, Кракаве, Гданьску, Кабылцы і Ліпкаве пад Варшавай. Радзівілам удалося так паставіць справу, што іх вырабы і канкурыравалі з замежнымі аналагамі, і пераўзыходзілі іх па якасці, а паясы, зробленыя нават за межамі Слуцка, называлі слуцкімі. На жаль, ранейшая тэхналогія ткацтва паясоў цяпер згублена.

На пачатку размовы за круг- Людміла Малей. Слукія паясы становяцца брэндам

лым столом рэктар Інстытута культуры Беларусі (Інбелкульту) Іван Крук адзначыў, што кожная дзяржава шукае артэфакты, якія могуць называцца яе брэндам, стаць сімвалам самавызначэння нацыі і ўплываць на імідж краіны. У Беларусі гэта слукія паясы. Вёў круглы стол, у якім удзельнічалі і замежныя сябры, прафесар Адам Мальдзіс. Адным з першых абмяркоўвалася пытанне пра аўтэнтчныя станкі для вырабу аўтэнтчных тканін. Можна, яны ацалелі ў іншых краінах? Вядома, што майстар Аванес Маджаранц (Ян Маджарскі) прыехаў у Слуцк з Турцыі, і магчыма, што станкі там захаваліся. У пошуках аб’ектаў дапамагчы прадстаўнік Турцыі Іхсан Дылекчы. Станкі варта шукаць і ў Ліёне, Гродне, Кабылках, Станіславе. У Ліёне жыве беларуска Вольга Дзёмкіна, якая займаецца габеленамі. Яна прывезла з Францыі альбом “Музей тканін у Ліёне”, паабяцала дапамогу ў аднаўленні тэхналогіі ткацтва слукіх паясоў. Прафесар Анджэй Цеханавецкі з Лондана, ганаровы сябар Міжнароднай асацы-



КАСТУСЬ СТАЛІЧУК



Актыўна ўдзельнічала ў дыскусіі навуковец Ірына Скварцова

яцыі беларусістаў, які актыўна спрыяе прэстыжу Беларусі ў свеце, даслаў у інстытут электронны ліст з прапановамі. У свой час ён падараваў для музея Інстытута мастацтвазнаўства Акадэміі навук Беларусі слукіі пояс, выраблены ў Ліёне. Дбаючы пра паясы, варта аднаўляць аўтэнтчныя тэхналогіі ткання (прыкладам, “кунтушавых паясоў”), вывучаючы адпаведны досвед у краінах як блізкага, так і далёкага замежжа.

А колькі ўсяго слукіх паясоў у Беларусі і за рубяжом ацалела? Такой статыстыкі няма, і таму мэтазгодна падрыхтаваць і выдаць каталог аўтэнтчных паясоў, іх фрагментаў. За гэту справу возьмуцца сумесна супрацоўнікі Інстытута мастацтвазнаўства, этнаграфіі і фальклору НАНБ, Нацыянальнага гістарычнага і Нацыянальнага мастацкага музеяў Беларусі. На сустрэчы яшчэ гаварылася, што варта скупляць слукіі паясы ў калекцыянераў і ў замежных зборах па рэальнай

цане. А яна яўна завышана: раней была каля 3-4 тысяч даляраў, цяпер паднялася да 80 і больш. Адам Мальдзіс адзначыў, што некаторыя замежныя спецыялісты выказваюць сумненні: ці варта аднаўляць выраб слукіх паясоў? Маўляў, “вельмі дарагая справа” і гандлёвых прыбыткаў можа не прынесці. Магчыма, лепей, як прапанавала Ала Сташкевіч, грошы аддаваць для закупкі ўжо існуючых сапраўдных паясоў, а не вырабляць новыя. Але ж такая задача, падкрэсліў мадэратар, ужо пастаўлена як прэстыжная, важная для нацыі і дзяржавы. Застаецца пытанне: у якіх “фарматах” будучы вырабляцца паясы? У артыкуле “Слукіі пояс у падарунак” (“Толас Радзімы”, 14 чэрвеня 2012 года) прапанаваны два кірункі адраджэння слукіх паясоў — элітных і для шырокага ўжытку. Можна ж вырабляць рэчы дарагія, з выкарыстаннем залатых і сярэбраных нітак, блізкія да аўтэнтных і прызначаныя для падарункаў на дзяржаўна-дыпламатычным і элітным узроўнях, для экспанавання ў музеях. Будзе попыт і на паясы з выкарыстаннем толькі шоўкавых і люрэкса-вых нітак, па ўзорах падобных да слукіх: такія вырабы могуць упрыгожыць ці не кожны беларускі дом. Прыгожай атрымаецца і сувенірна-рэкламная прадукцыя, напрыклад, закладкі ў кнігі.

На круглым stole гаварылася, што ў адраджэнні вытворчасці вельмі важны этап даследаванняў, напісання і выдання розных работ пра слукіі паясы. Пакуль такой літаратуры мала.

Гэтыя ўзоры прывезла з Ліёна Вольга Дзёмкіна